

Kadınların Kontraseptif Yöntem Tercihleri ve Yöntem Kullanırken Gebe Kalma Durumlarının Değerlendirilmesi

Assessment of Contraceptive Method Preferences and Pregnancy Rates During Method Usage of Women

Pınar Çeliker Sağırođlu¹, İrep Karataş Eray¹, Fatma Ebru Yurdakul², Ayşe Filiz Yavuz³

¹Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniđi

²Karaman Halk Sağlığı Müdürlüğü

³Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

Öz

Amaç: Bu çalışma ile Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniklerine başvuran kadınlardan kontraseptif yöntem kullananların yöntem tercihlerini; yöntem kullandıkları dönemde gebe kalma oranlarını; kullandıkları dönemde gebe kalma sıklıklarına bakarak yöntemler arasında fark olup olmadığını araştırmak ve yöntemler hakkında bilgi almış olma durumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı tipteki çalışmamız Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum polikliniklerine başvuran ve kontraseptif yöntem kullanan hastalara yüz yüze görüşme yöntemi ile anket formu uygulanarak yapıldı. Hastaların sosyodemografik bilgileri, kontraseptif yöntem tercihleri, yöntem kullanırken gebe kalma ve yöntemler hakkında bilgi alma durumları sorgulandı.

Bulgular: Çalışmamıza katılan 209 hastanın yaş ortalaması 36,90±9,005 idi. Katılımcıların %30,62'si 4 ve daha fazla sayıda gebelik yaşamıştı. %41,15'i ilkokul mezunuyken, %78,95'i herhangi bir işte çalışmamaktaydı. Kullandıkları korunma yöntemlerine baktığımızda %30,62 ile RIA ön plandayken birden fazla yöntem kullananlarda ise %34 ile geleneksel yöntemler daha sıktı.

Katılımcıların %29,67'si yöntem kullanırken gebe kaldığını ifade etmiş ve bunların %46,71'i geleneksel yöntemlerin kullanımını sırasında gebelik yaşamıştı. Kontraseptif yöntemler ile ilgili bilgi durumları sorgulandığında %93,27'si bilgi sahibi olduğunu ifade etti, bunların %61,72'si ise sahip olduğu bilginin yeterli olduğunu düşünüyordu.

Sonuç: Kontrasepsiyon, kişilerin istedikleri zamanda ve sayıda çocuk sahibi olmasına olanak sağlar. Bu durum anne ve bebek sağlığını olumlu etkilemektedir. Kişilerin kullanacakları kontraseptif yöntemi seçmelerinde doğru ve yeterli bilgilendirilme önemlidir. Çalışmamızda yöntem kullanımı sırasında gebe kalanlarda geleneksel yöntemler ön plandadır. Modern yöntemlerde ise bilgi yetersizliği istenmeyen gebeliklere yol açmıştır. Bu da kişilere yeterli ve doğru danışmanlık verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Kontrasepsiyon, kontraseptif yöntem tercihi, aile planlaması

Abstract

Objectives: The objective of this study was to investigate the contraception methods used by the patients admitted to the department of Obstetrics and Gynaecology at Ankara Ataturk Training and Research Hospital. The study was performed in a group of patients who were using contraceptive methods and the aim was to identify patients' contraceptive method preferences, the pregnancy rates in the period they were using contraceptives and to determine whether there were any differences between different methods based on how often pregnancies occurred while using contraception.

Materials and Methods: In our cross-sectional study that was carried out among a group of patients that visited the Department of Obstetrics and Gynaecology at Ankara Ataturk Training and Research Hospital and were on contraception, data were collected by requesting patients complete questionnaires during face-to-face interviews. The study examined patients' sociodemographic information, contraceptive method preferences, pregnancy rates while using contraception and whether they had information about methods.

Results: The average age of the 209 patients who participated in our study was $36,90 \pm 9,005$. 30.62% of respondents had experienced 4 or more pregnancies. 41,15% of the participants were primary school graduates 78,95% of which were unemployed. When we investigated the methods used we noticed RIA was the most preferred method by 30,62% and traditional methods were used by 34% who used multiple birth control methods. 29,67% of the respondents said they conceived while using birth control methods and 46,71% of those experienced pregnancy while using traditional methods. When they were asked whether they were informed about contraceptive methods 93,27% said they were informed and 61,72% of those thought the information they had was sufficient.

Conclusion: Family planning allows people to attain their desired number of children and timing of their births. This affects the mother and baby's health positively. Accurate and adequate information is important while choosing a contraception method. In our study; pregnancies experienced while using birth control was higher in numbers when traditional methods were used. On the other hand; insufficient information about modern methods had led to problems. It is important to provide individuals with sufficient and accurate information.

Key words: Contraception, Choice of contraceptive methods, family planning

Yazışma Adresi / Correspondence:

Dr. Pınar Çeliker Sağıroğlu

Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniđi, Bilkent/Ankara

e-posta: ozel-p@hotmail.com

Geliş Tarihi: 30.03.2016

Kabul Tarihi: 28.11.2016

Giriş

Uluslararası Aile Planlaması Federasyonu'nun Üreme Hakları ve Cinsel Haklar Bildirgesi'ne göre tüm kişilerin çocuk sahibi olup olmamaya ve ne zaman olacağına karar verme; güvenilir ve etkin aile planlaması yöntemlerine eşit olarak ulaşabilme ve bilgilendirilme hakkı vardır.^{1,2} Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kişilerin kendi imkanları ve isteklerine göre istedikleri zamanda ve istedikleri sayıda çocuk sahibi olabilmeleri aile planlaması tanımında esas alınmıştır.³ 1965 yılından sonra yasa ile de desteklenerek; isteyerek düşükleri önlemek, anne ve bebek sağlığını korumak amaçlanmıştır.⁴

Bunu sağlamak için modern ve geleneksel olarak sınıflandırılan farklı doğum kontrol metotları mevcuttur. Bunlara kontraseptif yöntemler adı verilir. Modern yöntemler olarak kombine oral kontraseptifler (OKS), kondom, implantlar, depo enjeksiyonlar, rahim içi araç (RIA) ve sterilizasyon sayılabilirken; geri çekme, takvim yöntemi, bazal vücut ısısı gibi güvenilirliği daha az olan geleneksel yöntemler de sıklıkla kullanılmaktadır.

Türkiye'de yapılmış olan Türkiye nüfus ve sağlık araştırması (TNSA) 2013 çalışmasına göre tüm katılımcıların %51'i modern yöntemleri tercih ederken %18'i geleneksel yöntemleri tercih etmekteydi, evli olanların ise modern ve geleneksel yöntem kullanım sıklıklarının dağılımı sırasıyla %47 ve %26 idi.⁵ Aynı çalışmada, Türkiye'de en sık bilinen modern yöntem tüm katılımcılarda OKS(%96), evli olanlarda ise RIA(%98) iken en yaygın olarak tercih edilen modern yöntemlerden oral kontraseptif, geleneksel yöntemlerden ise geri çekmeydi.⁵ Yöntem kullanırken gebe kaldığı için yöntemi

bırakanlarda en yüksek oranı geleneksel yöntemler oluştururken modern yöntemler arasında ise kondom en yüksek orana sahipti.⁵

Kişilerin aile planlanmasından haberdar olması, yöntemler hakkında bilgilendirilmesi, kullanıp isteyip istemediğine karar vermesi ve kişisel faktörleri de göz önüne alarak kendi kullanımına uygun olan yöntemi seçmesi açısından gereklidir. Bu durum istenmeyen gebeliklerin önlenmesine ve gebelik dönemlerinin sağlıklı geçirilmesine katkı sağlayacaktır. Bilgi almak kadar bilgi alınan süre ve yöntem kullanma kararı verenlerin izlemi de önem taşımaktadır. Bu faktörler yöntem kullanma kararı, kişiye uygun yöntemi seçme ve yöntem başarısı açısından önemlidir. Bilgilendirilme sağlık kuruluşları, basılı ve sözlü medya aracılığıyla yapılabilmektedir. Koruyucu hekimliğin ön planda olduğu birinci basamakta, danışmanlık açısından aile hekimlerine yol gösterici olması amacıyla yapılan çalışmamızda, polikliniklere başvuran kadınların kontraseptif yöntem tercihleri, yöntemlerin etkinliği ve kontraseptif yöntemler hakkında bilgi düzeyleri anket formu aracılığıyla değerlendirildi.

Materyal ve Metot

Bu çalışma; 19/02/2014 tarih ve 2637996/31 sayılı etik kurul onayı alındıktan sonra, 01/03/2014 ile 01/06/2014 tarihleri arasında, 18 yaş ve üstünde, en az bir kez gebe kalmış olan 209 hasta ile yapıldı. Menapozda olanlar ve gebeler çalışmaya dahil edilmedi. Katılımcılara çalışma ile ilgili bilgilendirme yapıldıktan sonra onayları alınarak 19 soruluk anket formu uygulandı. Hastalarımızın demografik özellikleri, kontraseptif yöntem tercihleri, yöntem kullanırken gebe kalma durumları, kullandıkları yöntem hakkında bilgi sahibi olma durumları, bilgi aldıkları yer ve bilgilerini yeterli bulup bulmadıkları sorgulandı. Çalışma verileri SPSS 15.0 programı ile analiz edildi. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistikler, sürekli değişkenler için ortalama $\pm$ standart sapma veya ortanca (minimum-maksimum) olarak, kategorik değişkenler ise olgu sayısı (n) ve yüzde (%) şeklinde gösterildi. Frekanslar ve niteliksel verilerin karşılaştırılması için Ki-Kare testi kullanıldı. İstatiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular

Çalışmada 252 kadına anket formu uygulandı. Bilgilendirilme durumu ile ilgili soruların cevaplarında eksiklik olan 43 kadın çalışmadan çıkartıldı. Katılımcıların yaş ortalaması $36,90 \pm 9,005$ yıl idi. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımları Tablo 1'de, öğrenim durumları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı

	n	%
24 yaş ve altı	23	11,00
25-30 yaş	42	20,11
31-35 yaş	24	11,48
36-40 yaş	37	17,70
41 yaş ve üzeri	83	39,71

Tablo 2. Katılımcıların öğrenim durumları

	n	%
Okuryazar değil	10	4,78
Okuryazar	7	3,35
İlkokul	86	41,15
Ortaokul	41	19,62
Lise	50	23,92
Üniversite ve üzeri	15	7,18

Katılımcıların çalışma durumları sorgulandığında, herhangi bir işte çalışmayanların oranı %78,95 idi.

Gebelik sayısı ile çalışma durumu karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu.

Katılımcıların ilk evlenme yaşı %44,50, ilk gebelik yaşı ise %47,37 oranı ile 19-23 yaş grubundaydı.

Katılımcıların yaşadıkları gebelik sayısı, doğum sayısı, yaşayan çocuk, düşük ve küretaj oranları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların bazı doğurganlık özellikleri

		n	%
Gebelik sayısı	1	36	17,22
	2	51	24,40
	3	58	27,75
	4 ve daha fazla	64	30,63
Doğum sayısı	1	44	21,05
	2	90	43,06
	3	54	25,84
	4 ve daha fazla	21	10,05
Yaşayan çocuk sayısı	1	45	21,53
	2	93	44,50
	3	53	25,36
	4 ve daha fazla	18	8,61
Düşük sayısı	0	177	84,69
	1	32	15,31
Küretaj sayısı	0	138	66,03
	1	47	22,49
	2	24	11,48

Korunma yöntemi olarak herhangi bir modern yöntem kullanım oranı %72,25, geleneksel yöntem kullanımı oranı ise yüzde 27,75 idi. Tercih edilen korunma yöntemlerine ait oranlar Tablo 4 ile gösterilmiştir.

Tablo 4. Kontraseptif yöntem tercihleri

		n	%
En sık tercih edilen kontraseptif yöntem	OKS	16	7,65
	Kondom	49	23,44
	RIA	61	29,19
	Geri çekme/takvim	71	33,97
	Diğer (tüp ligasyon, enj..)	12	5,75
	Birden fazla yöntem kullananlarda tercih edilen 2. kontraseptif yöntem	OKS	0
Kondom		3	5,88
RIA		15	29,41
Geri çekme/takvim		28	54,90
Diğer (tüp ligasyon, enj..)		5	9,81
Birden fazla yöntem kullananlarda tercih edilen ilk kontraseptif yöntem	OKS	22	10,53
	Kondom	57	27,27
	RIA	64	30,62
	Geri çekme/takvim	58	27,75
	Diğer (tüp ligasyon, enj..)	8	3,83

Herhangi bir yöntem ile korunan kadınlarda korunurken gebe kalma oranı % 29,67 idi. Kontraseptif yöntem kullanırken gebe kalınan yaş %43,55 oranında 31 yaş ve üzeri gruptaydı. Gebe kaldıkları dönemde kullandıkları yöntem %46,71 oranında geleneksel yöntemler iken %25 OKS ve %20 RIA idi.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre herhangi bir yöntem kullanırken gebe kalmada kullanılan korunma yöntemi açısından istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamaktadır. ($X^2=0,976$ $p>0,05$) Tablo 5 ile gösterilmiştir.

Katılımcıların %72,73'ü yöntem kullanmayı engelleyecek herhangi bir problem yaşamamıştı. Kontraseptif yöntemler ile ilgili herhangi bir yerden bilgi alanların oranı %93,27'dir. Bilgi alınan yer %80,83 oranında sağlık kuruluşu olarak cevaplandırıldı.

Birden fazla yerden bilgi alanlarda ise %62,50 oranında ikinci bilgi kaynağı yakın çevre olarak cevaplandırıldı.

Bilgi alma süresi sorulduğunda % 38,46 oranında 5-10 dakika, % 35,38 ü 10-20 dakika arası bilgi aldığını ifade etti. Bilgilendirmenin yeterli olduğunu düşünenlerin oranı % 61,72 idi. Kısmen ve yetersiz bilgilendirdiğini düşünenlerin, tekrar bilgi almak istedikleri yer ise %97,56 oranında sağlık kuruluşları oldu.

Tablo 5. Korunma yöntemi kullanımı sırasında gebe kalma durumu

		Korunma Yöntemi								Ki Kare Testi	
		Kondom		RIA		Geri Çekme/ Takvim		Diğer (Tüp ligasyon, Enjeksiyon vs)+OKS			
		n	%	n	%	n	%	n	%		
Korunurken gebe kalma durumu	Hayır	38	66,67	47	73,44	42	72,41	20	66,67	0,976	0,807
	Evet	19	33,33	17	26,56	16	27,59	10	33,33		

Tartışma

Üreme hakkı, kişilerin yeterli bilgiye sahip olarak; istedikleri zamanda, sayıda ve aralıkta çocuk sahibi olmaya karar vermesini kapsar.⁶ İlk evlilik yaşının erken olması yaşanacak gebelik sayısını arttırmaktadır. Geç yaşlara göre ilk çocuğa erken yaşlarda sahip olmak, genellikle daha fazla çocuk sahibi olmaya olanak sağlar.⁷ Çalışmamızda ilk evlilik yaşı ve ilk gebelik yaşı sırasıyla yüzde 82,78 ve 74,16 oranında 25 yaşın altındadır. İlk gebelik yaşı ile gebelik sayısı karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Ülkemizde yapılan TNSA 2013 çalışmasına göre eğitim düzeyi ile ilk gebelik yaşı arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Çalışmamızda da benzer şekilde eğitim düzeyi artması ile sahip olunan çocuk sayısı azalmaktadır. Çalışmamızda çalışma durumu ile gebelik sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Katılımcıların eğitim düzeyinin yüksek oranda ilkokul ve altında olması, herhangi bir işte çalışanların oranının düşük olması ile ilk evlilik yaşının erken olmasının bu durumu etkilediği düşünülebilir. Çalışmamızda en sık tercih edilen kontraseptif yöntem, TNSA ve benzer çalışmalarda olduğu gibi geri çekmeydi.^{5,8,9} Birden fazla yöntem ile korunanlarda ise ilk tercih RIA iken yardımcı yöntem olarak geri çekme yüksek oranda kullanılmaktaydı. Bu durum, yöntemler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaya bağlı güvensizlikten ve doğru kullanımı bilmemekten kaynaklanıyor olabilir. Katılımcıların korundukları dönemde gebe kaldıkları yöntem Budak M.Ş. ve ark. ile benzer şekilde ilk sırada geri çekme, ikinci sırada ise kondomdu.¹⁰ Çalışmamızda RIA kullanımı sırasında gebe kalma oranı da dikkat çekiciydi.(%26,56) Önerilenden uzun süreli kullanma ve kontrole gitmemek yöntem başarısızlığına sebep olarak gösterildi. 10 yıldan uzun süreli kullanan ve yıllık izlem önerilmesine rağmen hiç kontrole gitmeyen katılımcılar bulunmaktaydı. RIA için;

uygulama sonrası ilk adet bitimi ilk izlem ve yıllık izlemler önerilmektedir.⁴ Hap-OKS? kullanırken gebe kalanlarda ise düzensiz kullanım ve düşük dozlu oral kontraseptif kullanımının yöntem başarısızlığına yol açtığı düşünülmektedir. Kontraseptif metot kullanımı sırasında gebe kalınan yaş aralığı %43,55 oranında 31 yaş ve üzerinde idi. Bu sonuç Ersoy ve ark.nın çalışması ile örtüşmekteydi.¹¹ Katılımcıların ilk evlilik yaşının erken olmasına ve toplum olarak çocuk sahibi olmanın önemsenmesine bağlanabilir.

2013 TNSA çalışması verilerine göre katılan tüm kadınlar ve evli kadınların, tamamına yakını kontraseptif yöntemleri duymuşlardı.⁵ Bizim çalışmamızda da benzer olarak katılımcıların %93'ü yöntemler hakkında bilgi sahibi olduklarını ifade etti. Bunların %61,72'si bilgilendirilmenin yeterli olduğunu düşünmekteydi. Modern yöntemleri kullananlarda bilgi alınan yer geleneksel yöntemlere göre daha yüksek oranda sağlık kuruluşları iken geleneksel yöntem kullananlarda ise yakın çevre ve medya kuruluşları idi. Bilgilendirmenin yetersiz olduğunu düşünenlerin yeniden bilgi almak istedikleri yerin sağlık kuruluşu olması ise koruyucu sağlık hizmet sunumunun önemini göstermektedir.

Sonuç

Kontrasepsiyon istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde, anne ve bebek sağlığının korunmasında önemli rol oynamaktadır. Kontrasepsiyon hakkında yeterli sürede, karşılıklı güven ilişkisi ile bilgilendirme yapmak; kişinin tercihi de göz önünde bulundurularak yöntem seçimi yapmasını desteklemek bu açıdan önemlidir. Gerek hastanelerin gerekse aile sağlığı merkezlerinin aile planlaması polikliniklerinin danışmanlık hizmetlerini sürekli olarak vermesi, üreme çağındaki tüm kadınlar için ulaşılabilir olması gerekmektedir. Birinci basamak sağlık birimleri, kolay ulaşılabilir ve belli nüfusa sürekli bakım verebilen merkezler olduğundan, topluma ulaşmak açısından daha etkin değerlendirilmelidir.

Yöntem kullanımı sırasında gebe kalanlar değerlendirildiğinde danışmanlık sonrası izlemin, doğru ve yeterli danışmanlık verilmesi kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Aile planlaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını düşünen kişilerin, sağlık kuruluşlarına başvurarak bilgi almaları ve tercih ettikleri yöntemler için kendilerine önerilen izlem sürelerinde kontrole gitmeleri de yöntem başarısını arttıracaktır.

Kaynaklar

1. IPPF Üreme Hakları ve Cinsel Haklar Bildirgesi, Vizyon 2000, Uluslararası Federasyonu - 1996, (Türkiye Aile Planlaması Derneği tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiştir). Türkiye Aile Planlaması Derneği Yayınları No. 54, 1997.
2. Tokuç B, Eskiocak M, Saltık A. Acil Kontrasepsiyon. STED 2002;11(3):94-7
3. Yücesoy İ, Çalışkan E, Çiçek MN, Akyürek C, Çelik Ç, Haberal A. Kontrasepsiyon ve aile planlaması, Kadın hastalıkları ve doğum bilgisi, 2.basım, Ankara: Güneş Kitabevi; 2006:789-805.
4. Aile planlaması, Katılımcı kitapçığı, Sağlık Bakanlığı, Ankara: 2009. <http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/acsap36.pdf> (Erişim tarihi: 26.03.2016).
5. Türkiye nüfus ve sağlık araştırması 2013 Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf (Erişim tarihi: 26.03.2016).
6. Kontraseptif yöntem kullanımı için tıbbi uygunluk kriterleri, Aile planlaması için bir DSÖ temel kaynağı. Sağlık Bakanlığı, 4.baskı, 2009.

Kadınların Kontraseptif Yöntem Tercihleri ve Yöntem Kullanırken Gebe Kalma Durumlarının Değerlendirilmesi

- http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44433/2/9789241563888_tur.pdf (Erişim tarihi: 30.04.2016)
7. Gençlik danışmanlık ve sağlık hizmet merkezleri CSÜS katılımcı rehberi, Sağlık Bakanlığı, 2007, Ankara.
<http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/gen%C3%A7lik%20odan%C4%B1%C5%9Fmanl%C4%B1k%20ve%20osa%C4%9Ffl%C4%B1k%20jizmet%20merkezleri%20CS%C3%99CS%20ok%C4%B1l%C4%B1mc%C4%B1%20rehberi.pdf> (Erişim tarihi 26.03.2016)
  8. Öztaş Ö, Baydar Artantaş A, Kayhan Tetik B, Yalçıntaş A, Üstü Y, Uğurlu M. 18-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Üreme Sağlığı ve Kontrasepsiyon Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışları. Ankara Medical Journal 2015; 15(2):67-76.
  9. Sak ME, Evsen MS, Sak S, Çaçı F. Kontrasepsiyon Yöntemlerinin etkinliği ve kadınların eğitim düzeyi: Güneydoğu Anadolu'da bir ilçe örneği. Dicle Tıp Dergisi 2008;35(4):265-70.
  10. Budak MŞ, Toğrul C, Balsak D, Sakar MN, Tahaoğlu AE, Akgöl S, Şentürk MB. İsteğe Bağlı Küretaj Olan Kadınların Kontrasepsiyon Yöntemleri ve Küretaj Nedenleri Açısından Değerlendirilmesi, Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi 2015;12(3):106-9.
  11. Ersoy E, Karasu Y, Yaşar Çelik E, Ersoy AÖ, Tokmak A, Taşçı Y. Gebeliği plansız olan kadınların kişisel özellikleri ve kontrasepsiyon hakkındaki düşünceleri, JCEI 2015;6(3):250-5.